

JOHN KENNETH GALBRAITH'IN İKTİSADI: KURUMSALCI MI, POST-KEYNESYEN Mİ?

H. Işıl ALKAN, Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, E-mail: isilalkan@omu.edu.tr

ÖZET:John Kenneth Galbraith, ekonominin merkezine “güç” ve “şirket” kavramlarını oturtmuş, egemen paradigmadan pek çok yönüyle ayrılan sıra dışı bir iktisatçıdır. Ekonomiyi matematikten ibaret olarak görmeyen Galbraith’a göre ekonomi teorisi büyük şirketlerce sahip olunan gücün farkında değildir ve iktisadi adeta bir makineyle özdeşleştirmektedir. Teknostrüktür ekonominin en önemli güç kaynağıdır. Dengeleyici güç ise kendiliğinden oluşan ve bu yönüyle oldukça önemli olan bir güçtür. Galbraithyan iktisatta egemen tüketici görmek mümkün değildir. Galbraith’ın iktisadi, Post-Keynesyen, Kurumsal iktisat ile Keynes’in iktisadi ile belirli açılardan benzeşse de hiçbir iktisadi akıma tam olarak oturmaz ve bu yönüyle “geleneksel görüşe alternatif, yenilikçi bir görüş” olarak betimlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Galbraith, teknostrüktür, güç, dengeleyici güç, şirket.

THE ECONOMICS OF JOHN KENNETH GALBRAITH: AN INSTITUTIONALIST OR POST-KEYNESIAN?

ABSTRACT:John Kenneth Galbraith is an extraordinary economist departing from mainstream paradigm that enmeshed the concepts of “power” and “firm” in the center of the economics. For Galbraith, economics is not composed of mathematics, economic theory is unaware of the power in possession of the big firms and identifies economics with a machine virtually. Technostructure is the most important power source of the economy. Countervailing power is a self-generated power and is very important in this regard. Sovereign consumer can not be seen in the Galbraithian economics. Despite the simulation to Post Keynesian, Institutional and Keynes’ economics in various respects, the economics of John Kenneth Galbraith does not adjust to any economic stream and can be depicted as “an innovator standpoint alternative to conventional wisdom” with this aspect.

Key Words: Galbraith, technostructure, power, countervailing power, firm.

GİRİŞ

John Kenneth Galbraith, ana akım iktisattan birçok yönüyle ayrılan, eserlerinde değindiği güncel konular ile çağına ışık tutan önemli bir iktisatçıdır. Kendisiyle yapılan bir söyleşide Alfred Marshall ve Thorstein Veblen’den çok etkilendiğini belirtmiş ancak iktisatçılar arasında kendisini en fazla etkileyen ismin Keynes olduğunu vurgulamıştır (Dunn, 2002: 350-351). Özellikle “Ekonomi Kimden Yana” adlı eserinden sonra Galbraith, kendisini sosyalist olarak tanımlamaya başlamıştır. Ancak Galbraith, hiçbir zaman klasik anlamda sosyalist olmamıştır. Ona göre, sosyalizm zayıf sektörleri ayağa kaldırmak için sosyal enerji harcanmasıdır. Kısaca, Galbraith’ın sosyalizmi, dengeleyici gücü yaratılabilmek üzere devletin sistematik olarak kullanılmasıdır (Schlesinger, 1984: 15).

Diğer meslektaşlarından ayrı olarak Galbraith, ekonomiyi matematiksel bir alan olarak görmemiş, geleneksel yaklaşımı ve izlediği politikaları sert bir şekilde eleştirmekten çekinmemiştir. Galbraith, egemen iktisadın üzerinde durmadığı birçok konuyu ayrıntılı olarak ele almaya çalışmıştır. Özellikle büyük anonim şirketlerin hegemonyasını sürdürdüğü bir iktisadi sistemde ortaya çıkan sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Ekonomide “şirket” ve “güç” gibi önemli kavramların önemini vurgulayan Galbraith, kapitalizmin eşitsizlik yarattığını ifade etmiş ve bu eşitsizliğin ancak bilinçli bir devlet müdahalesiyle ortadan kaldırılabilceğini savunmuştur.

Bu çalışmada, John Kenneth Galbraith’ın iktisadi görüşleri irdelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, çalışmada Galbraith’ın yerleşik iktisada bakışı, şirket, teknostrüktür, planlama sistemi ve piyasa sistemini ele alışını incelenmiştir. İktisatçının güç kavramına bakış açısı; dengeleyici güç, karşı koyucu güç ve teknostrüktür kavramları ile detaylandırılmış, son olarak Galbraith’ın yoksulluğa bakışı ve kalkınma anlayışının analizi ile iktisatçının iktisadi düşüncedeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır.

GALBRAITH VE YERLEŞİK İKTİSAT

Galbraith, iktisadi kavramları sıra dışı olan ve görüşleri geleneksel görüşten farklı olan bir iktisatçıdır. Galbraith'ın ekonomisi heterodoks iktisadi fikirler grubuna örnek olarak verilebilir, bu bağlamda ana akıma alternatif bir sistem oluşturmaktadır. Galbraith ana akımdan dört noktada ayrılmaktadır: 1) Politik ekonomide güç kavramının merkeziliği 2) Firma teorisi 3) Yoksulluk ve eşitsizlik üzerine olan açıklamaları 4) Ekonominin işleyişinde devletin etkin rolüne olan vurgusu. Galbraith'a göre neoklasik iktisatçılar dünyaya ve gerçekliğin kendisine uyum sağlayamamaktadırlar (Kesting, 2010: 179-180).

Galbraith, geleneksel yaklaşımda ekonominin çalışma biçimini ve izlediği politikaları sert bir şekilde eleştirmiştir. Ona göre, ekonomi teorisi büyük şirketlerce sahip olunan ekonomik gücü ihmal etmektedir. Politikacılar toplum çıkarı için çalışmak yerine büyük şirketlerin amaçları için çalışmaktadırlar. İlaveten Galbraith, gerçek dünyayı anlama çabasında olmadan matematiksel analiz yapmakla uğraşan ekonomist arkadaşlarını "ahmak alimler" olarak tanımlamakta sakınca görmemiştir (Dunn ve Pressman, 2005: 161).

Galbraith'a göre iktisatçılar ekonomik sistemi bir makineye benzeterek tanımlamaya çalışmışlardır. Bu makine hammaddelerle beslenen, işçilerce çalıştırılan, sermaye sahiplerinin mülkiyetinde olan, devletin büyük toprak sahiplerinin, kapitalistlerin ve işçilerin genel olarak korkunç bir eşitsizlikle ürünlerini paylaştıkları bir makinedir (Galbraith, 2004a: 15). Ancak, iktisadın bu şekilde makineyle özdeşleşmesi Galbraith'ı rahatsız etmektedir, Galbraith iktisadi insancıllaştırmak için çaba harcamaktadır.

Galbraith, Klasik iktisat düşüncesinin, bireysel davranış güdüsü olarak kişisel çıkarın gösterilmesine karşı çıkar. İktisat teorisinin insanları zevk-zahmet hesabı yapan yaratıklar saymasını gerçekdışı bulur. Çağdaş ruhbilim bireyin alışkanlıklarıyla, içgüdüsel eğilimlerle yönetildiğini gösterirken, iktisat teorisinin faydacı felsefenin zevk-zahmet denklemini kabulü, yanlış bir ruhbilim kullandığını göstermektedir. Galbraith, Klasik iktisadın mutlak kanunlarına, toplumsal kurumların göreceliğiyle karşı çıkmaktadır. Klasik iktisadın temelinde maddi çıkar olduğu için, insan önemini kaybetmekte, doğal kanun teorisinin temelinde olduğu için de, toplumdaki evrim ihmal edilmektedir. Mantıksal anlamda tutarlı kanunlar kurmuş olsalar da Klasik iktisatçılar sınai gelişmenin gerçeklerini görmezler. Bu sistem, kaynağını insan dünyasından almamaktadır. İktisadın insanı göz önünde tutması, kaynağını insandan alması gereği Galbraith için önem taşımaktadır (Yılmaz, 2009:119-120).

BÜYÜK ŞİRKET VE TEKNOSTRÜKTÜR

İktisat teorisinin bakış açısına göre, Galbraith'ın en önemli kavramı şirkettir. Galbraith'ın şirket kavramı, yirminci yüzyılda Alman Tarihçi Okulun etkisi ile doğmuştur. Hegel'in argümanları Amerikan bürokrasi teorisinin gelişimine katkıda bulunurken, Galbraith'ın şirket kavramının da ortaya çıkışına sebep olmuştur (Galbraith, 1984: 43-44).

Galbraith'ın şirket teorisi yapısal olarak rasyonel, neoklasik firma teorisine zıt bir teoridir (Galbraith, 1984: 51). Egemen görüşe göre şirketler güçsüzdür. Piyasa güçleri fiyatları belirlemektedir. Güç olasılığı ve normal üstü karlar rekabet tarafından kontrol edilmektedir. Sosyal refahı maksimize etme ancak piyasaların daha rekabetçi olması ile ve özel girişimin teşviki ile mümkündür. Bireysel firma, karını maksimize etmenin peşindedir. Ancak Galbraith'ın düşüncesine göre bu görüş son derece demodedir, hatta tarihin erken dönemlerini andırmaktadır (Dunn ve Pressman, 2005: 170).

Galbraith'a göre, yaşamımızı en çok değiştiren kurum olduğu halde, değiştiğini en az fark ettiğimiz ya da daha doğru bir deyimle farkına varmamakta ısrar ettiğimiz kurum, çağımızın şirkettir. Yaşam biçimimiz ve günlük hayatımız üzerinde bu kurum giderek sendikalardan, üniversitelerden, politikacılardan, hükümetten daha büyük etki yapmaktadır (Galbraith, 2004a: 251).

Çağdaş şirketin yönetim yapısı farklıdır. Çağdaş şirketin yönetiminde, düşünüldüğü gibi, emirlerin tepeden aşağıya doğru iletildiği bir hiyerarşi söz konusu değildir. Galbraith'a göre, gerçekte, çağdaş şirketin yönetimi iç içe geçmiş daireleri andırır. Dairenin merkezinde başkan, başkan yardımcıları gibi en üst düzey yöneticiler bulunur. İkinci dairede ana kuruluşa bağlı ülke içi ve dışındaki şirketlerin müdürleri yer alır. Onun dışındaki dairede uzmanlaşmış bilgileriyle kararlara katkıda bulunan mühendisler, bilim adamları, hukuk danışmanları, iktisatçılar, bilgisayar

uzmanları vb. bulunur. Bir sonraki dairede sekreterler, katipler gibi modern deyimle “beyaz yakalılar” çalışır. Daha sonra malların üretim ve dağıtımını fiili olarak denetleyen kişiler gelir. En dış dairede ise “mavi tulumlular” yani işçiler vardır (Galbraith, 2004a: 260).

Büyük işletmede önemli kararlar tek başına bir kişi tarafından değil, birçok kişi tarafından alınmaktadır. Yeni bir ürün üretmeye, ek bir fabrika açmaya ya da yeni pazarlara girmeye karar verebilmek için gerekli öğelere bunlardan hiçbiri tek başına sahip değildir. Teknokratların bilgilerine, deneyimlerine ve yargılarına başvurma zorunluluğu vardır (Galbraith ve Salinger, 2002: 78). Galbraith, büyük şirketlerin yönetici grubuna teknostrüktür adını verir. Teknostrüktür kendi başına bir organizma ya da bir örgüt değil, şirketin bir bölümüdür. Teknostrüktür toplumda bir sınıftır. Kavram olarak burjuvaziye, zengin çalışana, müreffeh zümreye benzer (Galbraith, 1984: 52).

Teknostrüktür, karar alan ve koordinasyonu sağlayan birimdir. Karar alıcı faktör birey değil, organize akıldır. Böylece güç, bireyden çıkıp bu sosyal organizasyona geçmektedir (Dunn ve Pressman, 2005: 171). Yirminci yüzyılda büyük işletmelerin doğuşu ile bireysel girişimci dinamiğinden uzaklaşmıştır. Galbraith’a göre teknolojik yeniliğin belirlenmesinde merkezi olan teknostrüktürün kendisidir. Teknostrüktür büyük şirketlerin karar alıcısı durumundadır. Bu grup, spesifik teknoloji temelli alanlarda uzmanlaşmış bilgi, yetenek ve deneyimi kapsayan bir teşekküldür. Gelişmiş kapitalist ekonomilerin planlama sistemi bu grup tarafından biçimlendirilir. Güç teknostrüktürün elindedir. Galbraith’ın Yeni Endüstriyel Devlet adlı eseri ekonomik ve sosyal yapıyı şekillendirmede kurumların önemini vurgulamaktadır. Teknolojik yenilik bağlamında değişimin en büyük temsilcisi teknostrüktürdür. Teknolojik yenilik sürecinde yaratıcılığın kaynağı teknostrüktür için iki tarafı da keskin kılıç gibidir. Teknoloji şartı teknostrüktürden iki ayrı şey ister. Birincisi, teknostrüktür bireysel girişimcilerce geliştirilen yenilikleri basturmak zorundadır. İkincisi teknostrüktür mevcut anonim şirketlerin dahili araştırma geliştirme harcamaları için fon temin etmek zorundadır. Bu iki durum, bürokrasinin planlı sistemde üretebileceği yeniliği kısıtlama eğilimindedir (Courvisanos, 2005: 87).

PLANLAMA SİSTEMİ VE PİYASA SİSTEMİ

Modern şirketin doğuşu, görünmez el olgusunu ve tüketici egemenliği olgusunu temelden sarsmıştır. Örgütler kendilerini piyasanın aşırılıklarından soyutlama kabiliyetine sahiptirler, Galbraith bu olguyu “planlama sistemi” olarak tanımlar. Planlama sistemi, modern endüstri ekonomisinin yarısına yakınına kapsamaktadır. Ekonominin diğer yarısını ise küçük firmalar oluşturur, Galbraith bunları “piyasa sistemi” olarak tanımlar. Bu firmalar neoklasik modele uygun firmalardır. Planlama sistemi ve piyasa sistemi Galbraith’ın çift taraflı ekonomi sistemini oluşturmaktadır. Güç, egemenlik ve kontrol planlama sisteminin elindedir, bu da ticari koşulların büyük şirket lehine olduğunun ifadesidir (Dunn ve Pressman, 2005: 175).

Planlı sistem çevresi üzerinde güçlü bir hegemonya kurarken, piyasa sistemi kendi kontrolünde olmayan güçlere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Gelişme ve gelir de aradaki bu farka göredir: Birinci durumda çok büyük, ikinci durumda bir hayli azdır. Planlı sistemde ihtiyaçlara yalnızca iyi hizmet edilmekle kalmıyaz, aynı zamanda büyük ihtiyaçlar yaratılır. Piyasa sisteminde ihtiyaçlara sunulan hizmet genellikle yetersiz ve kötüdür. Kendi başınayken piyasa sistemi, rekabet eden şirketlerle küçük ölçekli tekellerin klasik bir karışımı olarak genelde istikrarlıdır. Gerçi üretim ve istihdamda aşağıya doğru, fiyatlarda da yukarıya doğru dalgalanmalar oluşabilmektedir ancak bunlar kendi kendini sınırlayan ve sonunda kendi kendini düzelteren hareketlerdir. Planlı sistemde ise devlet müdahalesi olmadığı zaman yapısal bir dengesizlik söz konusudur. Ayrıca hiç bitmeyen ve kendini düzeltmeyen enflasyonun etkisi de mevcuttur. Durgunluk döneminde enflasyonun planlı sistem üzerindeki etkisi sonunda taşar ve piyasa sistemi üzerinde derin, yıkıcı etkiler oluşturur. Piyasa sistemindeki şirketler, istikrarsızlığın doğduğu yer olan planlı sistemdeki şirketlerden daha çok acı çekerler (Galbraith, 1988: 259-260).

Piyasa sisteminin şirketleri çok sayıda ve küçük şirketlerdir. Gelir de aralarında nispeten küçük dilimler halinde paylaşılır. Bu geliri harcama eğilimi yüksektir. Gelir geldikçe, ivedi tüketime ve o kişinin üretim ihtiyaçlarına harcanma gereği büyüktür. Tasarruf varsa bile bunlar mevduat halindedir ve borç vermek üzere hazırdır. Piyasa sistemindeki fiyat ve ücretler katıdır, üretim düşebilir, işsizlik yükselebilir. Ama piyasa sisteminde tasarruflar gerçekten de küçük eklemelerle birikir ve çoğunlukla kullanılır. Küçük girişimcinin geliri azalır ama kendisi işsiz kalmaz, böyle bir durumda tasarrufları azalır. Yani genel anlamda piyasa sistemindeki eğilim istikrara doğrudur. Planlı sistemde ise durum çok farklıdır, tasarrufların harcanacağı ilkesini kuşkuya düşürecek etkenler çok güçlüdür, düzeltici ya da destek mekanizmaları hiç yoktur. Planlı sistemde tasarruf ve yatırım kararları nispeten az sayıdaki

büyük şirketler tarafından verilir. Tasarruf niyeti yatırım niyetini aşabilir, sonuçta da bir talep noksanı gözlenebilir. Planlı sistemde talep düşünce piyasa sisteminin ürettiği mal ve hizmetlere olan talep de düşer. Fiyatlar, girişimci gelirleri ve ücretler de düşer. Küçük işadınının ya da çiftçinin durumu çok zorlaşır. Piyasa sistemi kendi bünyesinden gelen talep hareketlerini idare edebilirse de, planlı sistemden gelen talep düşüşlerine karşı son derece zayıf ve duyarlı konumdadır (Galbraith, 1988: 262-264).

GÜÇ, DENGELEYİCİ GÜÇ, KARŞI KOYUCU GÜÇ

Galbraith İktidarın Anatomisi adlı eserinde Alman toplum bilimci ve siyaset kuramcısı Max Weber'in güç tanımlamasını kullanmıştır. Weber'e göre güç ya da iktidar, kendi iradesiyle diğer insanların davranışlarını belirleme kabiliyetidir. Bir birey ya da birey grubu kararsız ya da muhalif bile olsalar, başka insanlara kendi iradesi ve amaçlarını empoze etmektedir. Bu iradeyi dayatma ve onun belirlediği hedefe varma kapasitesi ne kadar büyük olursa güç de o kadar büyük olur (Galbraith, 2004b: 12).

Gücün belli başlı üç analiz aracı bulunmaktadır. Bunlar caydırma, ödüllendirme, ikna ya da şartlandırmadır. Caydırıcı iktidar, tercihlerinden vazgeçmelerini sağlayacak kadar can sıkıntısı ya da acı vaat eden bir gerçekleştirme şartı ileri sürerek, birey ya da birey gruplarının kararlarını belirleme gücüne sahiptir, bu güç sayesinde kendine boyun eğilmesini sağlamaktadır. Yani caydırıcı iktidar, ileride gerçekleşecek, sonuçları yeterince olumsuz bir tehditle kendine itaat edilmesini sağlamaktadır. Buna karşılık ödüllendirici iktidar aynı şeyi, itaat edene belli bir maddi değer vermek gibi pozitif bir ödülle yapar (Galbraith, 2004b: 14).

Caydırıcı ve ödüllendirici iktidarların ortak tarafı, bu iki iktidara da durumun bilincinde olunarak itaat edilmesidir. İkna edici iktidarsa düşünceleri de değiştirir. İkna etme yöntemi, eğitim yoluyla bireye tabii, uygun, doğru görünen şeylerle, onun sosyal katılımına sonuçta da bir ya da birçok insanın iradesine boyun eğmeye götürür. Burada itaat, tercihli bir seçimi ifade eder; öyle ki kişi itaat ettiğinin bile farkına varmaz. Bu ikna edici iktidar, gerek kapitalist gerek sosyalist ülkelerde ekonominin ve modern politik kuruluşların işleyişinde esaslı rol oynamaktadır (Galbraith, 2004b: 14-15).

Planlı sistemde yani büyük kuruluşlar ekonomisinde güç, teknolojiğin elindedir. Şirket ne kadar büyürse güç de o derece pekişir (Galbraith, 1988: 111). Şirketin ekonomik gücü ne kadar çoksa, fiyatları belirleme, karlılığı artırma, ücretleri aşağıya çekme gücü de o kadar yüksek olacaktır. Büyük şirketlerin mallarını alacak ekonomik güçteki zengin tüketiciler ve teknolojiğin üyeleri için üretim yapacakları da sürpriz bir olgu değildir. Yani sonuçta, büyük firmalar düşük gelirli hane halkları için daha az mal üreteceklerdir. Tüketim ortamı, reklam gibi propoganda araçları ile özel üretme yönlendirilecek, temel ve gerekli olan kamu mal ve hizmetleri ihmal edilecektir (Dunn ve Pressman, 2007: 182).

Dengeleyici güç, Galbraith'a göre, kendiliğinden oluşan bir güçtür ve bu haliyle de büyük önem taşır. Piyasanın bir tarafında oluşan güç, piyasanın diğer tarafında dengeleyici gücün oluşmasına vesile olur. Bu şu anlama gelmektedir: Genel bir kural olarak dengeleyici güç, ekonomik güçle birlikte oluşan bir engel, bariyerdir. Ancak ilave etmek de gerekir ki, dengeleyici gücün ortaya çıkmadığı ya da oluşumunun engellediği durumlarda söz konusudur. Dengeleyici güç en açık şekliyle emek piyasasında ortaya çıkar. Nispi hareketsizliği sebebiyle işçi özel ekonomik gücün karşısında savunmasızdır, zayıftır. Parasını alamadığında özgürlüğünü kaybettiğini düşünür, hareket kabiliyeti kısıtlanır, çalışmak mecburiyetindedir. İşgücünü satma sürecinde işçinin karşısında olan ekonomik güç, işçiyi kendi güvenliğini sağlamaya iter. Böylece işçiler menfaatleri için çaba gösterecek sendika gibi birliklerin oluşmasını sağlamaya çalışırlar. Bu işi gerçekleştirmede başarılı olurlarsa şirketin sahip olduğu piyasa gücünün meyvelerini yemeye başlayacaklardır (Galbraith, 1956: 113-115). İşte dengeleyici güç bu şekilde oluşmaktadır.

Dengeleyici güç, Galbraith'ın iktisat literatürüne getirdiği bir terimdir. Monopoller dünyasında dengeleyici güç kavramının çağın kaçınılmaz gerçekliği olduğunu ileri süren Galbraith, asıl sorunun monopollerin ortadan kaldırılmasından çok, üreticiler ve tüketiciler yönünden karşılıklı dengenin oluşturulması olduğunu ifade etmektedir. Çağımızda birçok sorunun bir grubun diğeri üstünde sağladığı üstünlükten kaynaklandığını belirten Galbraith, sendika örgütlenmesinin geliştirilmesini ve tüketici örgütlerinin güçlenmesini önerir (Yılmaz, 2009: 104).

Dengeleyici güç zaman zaman kulağa Adam Smith'in "görünmez eli" gibi gelmektedir. Galbraith'a göre devlet, söz konusu dengeleyici gücün ortaya çıkışı ve daha sonraları da desteklenmesi hususlarında önemli role sahiptir. Galbraith'a göre hükümetler özel sektörde dengeleyici gücün gelişimini teşvik etmeli, örnek vermek gerekirse işçi sendikalarını ve rekabetçi küçük işletmeleri desteklemelidirler. Daha da ötesi Galbraith, eğitim kurumları ve kamu politikalarını dengeleyici ikna kaynağı olarak betimlemiştir. İkna, gücün en önemli aracı olduğu sürece, dengeleyici güç için de tek seçenek olacaktır. Galbraith, iktisatta ikna gücünün önemini vurgulayan çok sayılı ekonomistlerden biridir. Diğerleri ise Hirschman ve Mc Closkey'dir (Kesting, 2010: 182-183).

Büyük işletme çok sayıda işçi çalıştırırken onlar için örgütlenmeye elverişli bir çerçeve de sunmaktadır. Eğer bu büyük işletme işçilerin emeğini güçlü bir konumda satın alabiliyorsa, onlar da emeklerini satarken işletmenin karşısına eşit güce sahip bir konumda çıkmakta her türlü yararları olduğunu görürler. Galbraith'ın karşı güç diye adlandırdığı olgu budur. Böylece fiyatların büyük işletmelerce denetlenmesi durumuna karşılık olarak, ücret düzeyinin sendikalarca denetlenmesi durumu ortaya çıkar (Galbraith ve Salinger, 2002: 57).

Politika kuramındaki güç kavramı, Galbraith'da kamu müdahalesi gereğinin temelinde yatar. Galbraith, güç sorununu şöyle açıklamaktadır: Tam rekabet piyasalarında fiyat üretici ve tüketici için veri olduğuna göre, fiyata ya da üretim miktarına firmaların egemen olmasının doğurduğu güç söz konusu değildir. Ama kapitalizmin ileri aşamasında, piyasalar oligopolleştiği, firmaların güç sahibi olması söz konusu olur. Bununla birlikte, Amerikan ekonomisi yine de tatmin edici bir düzenle işleyebilmektedir. Bunun bir nedeni üretim tekniğinin çok ilerlemesi, oligopollerin de teknik değişmeyi uygulamakta başarılı olmasıdır. Çünkü diğer firmalardan önce yeni tekniği uygulayabilen firma, karını artırma olanağına sahiptir. Rekabet şartlarının aksaması bu bakımdan bir trajedi değildir. Ayrıca oligopol kendini sınırlayıcı güçler de doğurur. Güçlü satıcılar karşısında güçlü alıcılar, malzeme satıcıları ve sendikalar vardır. Karşı koyucu gücün en berrakça görüldüğü yer de emek piyasasıdır. Eğer karşı koyucu güç ekonominin her tarafına yayılırsa iktisadi gelişmeye hizmet eder. Ancak kapitalizm bu yapıyla kendiliğinden en uygun şartları sağlayamaz, devletin piyasaya müdahalesi gereklidir. Ekonominin işleyişinin özünde güç ilişkilerinin bir yansıması olduğunu ortaya koyan ve yalnızca güçlülerin sözünün geçtiği bir düzene karşı ömür boyu mücadele veren Galbraith, kapitalizmin yarattığı eşitsizliklerin ancak bilinçli devlet müdahalesiyle giderilebileceğini savunur (Yılmaz, 2009: 105-106).

BÜYÜME AMACI VE ARKASINDA YATAN NEDENLER

Teknostrüktürün başlıca amacı şirketin büyümesidir. Bağlılık prensibi bu amaca destek olur. Diğer hiçbir amaç, iktisadi büyüme kadar benimsenmez (Galbraith, 2007: 216). Geleneksel görüşte şirket sahiplerinin başlıca amacı kar maksimizasyonu iken teknostrüktür kar maksimizasyonu ile ilgilenmez. Büyüme, teknostrüktür açısından daha fazla iş ve üyelerle verilecek daha fazla promosyon anlamına gelmektedir. Bu arada, tabii ki kar da teknostrüktürün iyiliği için gereklidir ancak bu ihtiyaç, amacın kar maksimizasyonu olarak belirlenmesini gerektirmez. Piyasa artık bu amacı zorlamamaktadır. İlâveten, modern teknolojinin teknik karmaşıklığı kar maksimizasyonunun çok da kolay bir şey olmadığını da ortaya koymaktadır. Daha da fazlası büyüme ve hayatta kalabilmeye konsantre olmak, teknostrüktürün yürüttüğü çeşitli politikalara da dikkat çekmektedir. Artık firmalar, piyasanın itaat edeni olmaktansa onu kontrol etmeye çabalamaktadırlar (Dunn ve Pressman, 2005: 172).

Büyük işletme başarısını büyüme hızına bakarak ölçmektedir. Ancak işletmenin büyümesindeki belirleyici etken iktidar kullanımı etkenidir. İşletmenin önemi arttıkça fiyatlarını, kurallarını, maliyetlerini belirleme gücü artacak, devlet, toplum ve tüketici üzerindeki etkisi genişleyecek ve kendi gelirleri üzerindeki denetimi büyüyecektir. Yatırım gereksinimlerini kendi kaynaklarından karşılar gelirlere ona, küçük işletmenin sahip olamayacağı bir bağımsızlık sağlar. İşletme ne kadar büyük olursa, riskleri o kadar azalır, üretim ve yatırım programlarını tam bir güvenlik içinde yapma olanağı o ölçüde artar. Belli bir boyuta ulaştıktan sonra işletme, egemenliğini tüketici davranışlarını etkileyecek ölçüde genişletme olanağını bulur. Televizyon ve radyolardaki reklamlar ve verilen ilanlar ile, kadın olsun erkek olsun insanlar, falanca marka arabaları olmadıkça mutluluklarının tam olmayacağına ya da kadınlar, falanca kremi kullanmadan güzelleşemeyeceklerine inandırılırlar. Kısaca büyük anonim ortaklık, reklamlar ve ilanlar yoluyla ürünlerinin satışını sağlamaktadır. Bu ortaklık, fiyatlarını ve girdi ürünlerini denetimi altında tuttuğu gibi pazarların denetimini de elinde tutmaktadır. Ancak dakikası binlerce dolar tutan televizyon ilanlarını ödeyebilmek için de işletmenin belli bir büyüklüğe ulaşmış olması zorunludur (Galbraith ve Salinger, 1991: 73- 74).

Galbraith'ın ekonomisinde egemen tüketici görmenin imkanı yoktur, bilakis tüketiciler, işadamları yani üreticiler tarafından yeni ve yapay ihtiyaçlara doğru manipule edilmektedir. Galbraith ekonomisinde kaynakların etkin dağılımını sağlayacak bir piyasayı görmek de mümkün değildir. Toplum zenginleştikçe tatmin edilecek yeni ihtiyaçlar yaratılmaktadır (Breit, 1984).

GALBRAITH'IN YOKSULLUĞA BAKIŞI VE KALKINMA ANLAYIŞI

Galbraith en ünlü ve en çok satan kitabı olarak bilinen Zengin Toplum adlı eserinde zenginlik ve halkın sefaleti arasındaki çelişkiyi ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinin tüketim malları açısından zengin fakat sosyal hizmetler açısından yetersiz bir iktisadi yapıya sahip olduğunu vurgulamış, ülke zenginliğinin artmasına rağmen halkın eğitim, yol, sağlık gibi kamu hizmetlerine yeterince ulaşamadığını ve bu anlamda yoksul olduklarını ifade etmiştir. Toplum zenginleştikçe büyük şirketler reklamlar vesilesiyle yeni ihtiyaçlar yaratmakta buna mukabil kamu hizmetleri azalmaktadır. Pazarlar birçok kamu malını sağlamada yetersiz kalacağından Galbraith, tüketim vergilerinin büyük oranda belirli ürünlerin kullanımı ile sınırlandırılması gerektiğini belirtmiştir (Galbraith, 1958: 198-211).

Galbraith'a göre yoksulluk güç yetersizliğinden kaynaklanır. Şöyle ki; birinci olarak, yoksulluğun başlıca nedeni sosyal dengesizliktir, kamu mallarındaki yetersizlik de bu durum sonucu ortaya çıkmaktadır. Sosyal dengesizlik hem gelişmiş hem de az gelişmiş ülkelerde görülen bir olgudur. Örneğin, az gelişmiş ülkelerin çoğu askeriye ve silahlanma için aşırı harcamalar yapmakta, buna mukabil sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri gibi alanlarda yetersiz kalmaktadır. İkinci olarak yoksulluk, kendi başına kırılmayacak bir kısır döngüdür. Yoksulların ekonomik güçleri (özellikle teknolojiye göre) oldukça azdır, sosyal alt yapı eksikliği gibi nedenlerden ötürü hayatları pek değişmez (Dunn ve Pressman, 2005: 178)

40

Galbraith yoksulluk analizinde Veblen ve Mrydal'ı örnek almıştır. Yoksulluk bir döngüyle açıklanmaktadır. Yoksulluk kendi kendini sürdüren bir döngüdür. Yoksul toplumlarda yaşayanlar yetersiz eğitim ve kamu hizmetlerine maruz kalmaktadırlar. Eğitim ve sağlık alanındaki yetersizlikler, bu kesimin eğitilememesine ve fiziken sağlıklı olmamasına yol açmaktadır. Onların bu halleriyle teknolojiye girmesi de iyice imkansız hale gelmektedir. Yoksul kesim iktisadi ve siyasi olarak güçsüz kesimdir. Yoksulluk kendini yoksul alanlarda yeniden yaratmakta ve bu döngü böylece sürüp gitmektedir. Ancak, iyi bir toplum kamu kaynaklarını teknolojiye desteklemek yerine yoksul gruba doğru da yönlendirebilir. Galbraith'ın uzun süre üzerinde tartıştığı konu, iş güvencesi gibi imkanlar sağlayabilen güçlü bir refah devleti anlayışıdır. Galbraith, Bolluk Toplumu adlı çalışmasının son kısmında beşeri sermayeyi geliştirmenin ve eğitim programlarını sağlamanın öneminden bahsetmektedir. Ancak, bu aktivitelerin hepsi finansal kaynak gerektirmektedir. Finansal kaynaklar gereksiz malların üretimi yerine kamu mallarını sağlamaya yönlendirilirse ihtiyaçlar karşılanabilir (Dunn ve Pressman, 2005: 180).

Galbraith, "Amerikan Kapitalizmi" adlı kitabında ilk kez "kapalı yoksulluk" kavramını ortaya koymuştur. Galbraith'a göre, teknolojik değişmeden kaynaklanan bolluk, teknolojiden yararlanamayan ve çok düşük ücretler karşılığında çalışan insanlar için sorun yaratır. Galbraith, Bolluk Toplumu adlı eserinde analizinin kapsamını daha da genişletmiş, teknolojinin tek başına yoksulluğu önleyemeyeceğini ifade etmiştir.

Yine Galbraith, "Ekonomi Kimden Yana" adlı eserinde planlama ve piyasa sisteminden oluşan çift taraflı ekonominin gelişmiş kapitalist ekonomilerde yoksulluğu nasıl artırdığını vurgulamıştır. Planlı sisteminin bir parçası olan büyük firmalar olağanüstü güç elde etmişlerdir. Fiyatları kontrol etme ve kamuoyunu etkileyebilme güçleri vardır. İlaveten, büyük firmalar yoksulların çıkarlarını çiğneyecek şekilde siyasi süreci etkileme kudretine de sahiptir. Bunun tersine, küçük firmalar piyasanın dikte ettiğine uymak mecburiyetindedirler. Bu firmaların ekonomik gücü azdır, kamuoyunu etkileme güçleri çok sınırlıdır, yani, planlı sisteme nazaran dezavantajlı konumdadırlar. Sonuç ise eşitsiz ekonomik gelişmedir, planlama sistemi çok fazla mal üretirken piyasa sisteminin mal arzı yetersizdir. Piyasa sistemindeki firmalar planlı sisteme düşük fiyatlardan ürün satmak zorunda kalırlar, diğer taraftan, planlı sistemde üretilen malları yüksek fiyatlardan almaya zorlanırlar. İşte burada dual, ikili bir ekonomik yapı söz konusudur. Ayrıca toplumun tüm bireylerinin büyük şirketlerde istihdamı mümkün değildir, nüfusun bir bölümü piyasa sistemini oluşturan küçük şirketlerde çalışmak zorundadır. Söz konusu çalışanlar da planlı sistemde çalışanlara kıyasla dezavantajlı konumdadırlar, zira, daha düşük ücret düzeyinde çalışmak zorundadırlar (Dunn ve Pressman, 2005: 179).

Galbraith'a göre ekonomik büyüme, tüketilen, kullanılan ya da yatırılan her şeyin toplam üretiminin geçici olmayan bir biçimde artmasından başka bir şey değildir. Ekonomik büyüme ile üretimin artması aynı anlama gelmektedir. Kaba ulusal gelir, bir ülkede bir yıl içinde üretilen ya da satılan her şeyin yürürlükteki fiyatlarla hesaplanan değerinden oluşur. Tüm kamu hizmetlerinin maloluş fiyatıyla değeri de buna dahildir. Ulusal gelir de aşağı yukarı aynı şeyi ifade etmektedir. Bir kişinin ürettiği ya da sattığı her şey bir başkasına gelir olarak dönmektedir. Bir kimse herhangi bir ürün ya da hizmeti her sattığında bir kar, aylık ya da ücret elde etmektedir ya da zararına sattığı takdirde bu zarar bir başkasının kazancı olmaktadır. Her değişim işleminin iki yönü bulunmaktadır: ürünün değeri ve dağıtılan gelir yönleri. Kaba ulusal ürün ve ulusal gelir tam tamına aynı şey demek değildir. Bir ürünün değerinin kimi öğeleri zorunlu olarak gelire dönüşmez (Galbraith ve Salinger, 1991: 25).

Galbraith büyüme oranını maksimize etme hedefini makul bir hedef olarak görmemektedir. Onun yerine Galbraith'a göre, tipik tüketicinin gelir düzeyi yükseltmelidir. Gıda, giyim, barınma, eğitim ve sağlık gibi hususlara önem verilmeli, lüksten uzak durulmalıdır. Galbraith belirtilen kriterleri "Popüler Tüketim Kriterleri" olarak tanımlamıştır. Galbraith'a göre fakirliğin başlıca nedenleri kolonyal baskı, yetersiz sermaye, aşırı nüfus, yetersiz politikalar ve ihmaldir. Bu nedenle her bir ülke için az gelişmişliğin nedenleri ayrı ayrı belirlenmeli ve bu doğrultuda politikalar geliştirilmelidir (Adams, 1984: 92)

Galbraith Kuşku Çağı adlı kitabında yoksulluk dengesinin değiştirilebilmesi için belli başlı dört yol olduğunu vurgulamaktadır. Bu yollardan biri daha fazla toprak sağlamak ya da toprağın yerini tutan unsurlar olarak daha çok su ve suni gübre kullanmaktır. Bunun içinde Pencap (Hindistan)'da olduğu gibi çiftçinin bir başlangıç noktası olarak asgari miktarda toprağa sahip bulunması gerekir. İkinci yol, köylülerin ürettiklerinin karşılığını alabilmelerini sağlayıcı şekilde toprak sahipliği statüsünü değiştirmektir. Bunun için de yeterli bir toprak parçasının varolması şarttır. Üçüncüsü insanların daha az çocuk yapmalarınıdır. Doğum kontrolü bu anlamda en iyi çözüm yoludur. Dördüncü yol ise daha zengin bölgelere göç etmektir. Nüfus fazlası sorunu için bir başka çare de o ülke insanların yabancı ülkelere ya da kendi ülkeleri içinde göç etmeleridir. Bu çözüm yolu yüzyıllardır başvurulan bir yoldur (Galbraith, 2004a: 273-275).

Galbraith yoksulluğu çözümlenebilecek bir olgu olarak görür. Yoksulluğun üstesinden gelebilmek için gerekli olan unsurların başında eğitim gelmektedir. Eğitim kişinin yeni dış deneyimler edinmesini sağlar, kişinin hayatında bir pencere açar, bireyin üretken kabiliyetler edinmesine vesile olur. Galbraith, beceriksiz ve kötü yönetimin sanayinin önünü keseceği düşüncesindedir. Bu açıdan liderlik ve iyi yönetim Galbraith'ın önem verdiği hususlardandır. İyi yönetim ve iyi planlama çok mühim hususlardır. Dış yardımlar ve yardım programları iyi tasarlanmış olsalar da kendi başlarına gelişme sağlayamazlar. Bunların etkileri iyi yönetime bağlıdır. Planlama yapılırken halkın egemenliği göz önünde bulundurulmalı, planlama sınırlı elit tabakaya hitap etmemelidir. Eğitim, örgütsel organizasyon ve nüfus sınırlaması vurgulanması gereken unsurlardır. Galbraith'a göre "önce büyüme stratejisi" gelir dağılımı konusunun ihmaline sebep olmuştur (Adams, 2004: 95-97).

İKTİSADİ DÜŞÜNCEDE GALBRAİTH'IN YERİ

Galbraith ile iki heterodoks okul arasında bir bağ kurmak mümkündür. Söz konusu okullar ise Kurumcular ve Post Keynesyenlerdir. Belirtmek gerekir ki, Galbraith, Journal of Post Keynesian Economics isimli yaygın organının kuruluşu ve gelişiminde son derece etkili isimlerden biridir.

Galbraith'ın teknoloji ve kurumları ele alış tarzı Veblen'in meşhur ikili yapı kavramını hatırlatır. Yine Galbraith'ın güç ve geleneksel görüş kavramlarına olan vurgusu ve toplumsal iktisadın evrimsel yapısı üzerindeki ısrarı da Veblen'i anımsatmaktadır (Stanfield and Wrenn, 2005: 25). Hem Galbraith hem de orjinal (eski) kurumsal iktisat, iktisadi istikrarı sağlama hususunda neoklasik iktisadın başarısız olduğunu düşünmektedirler. Bu anlamda Galbraith'ın kurumsal iktisadı yeni bir teori ve politikada yeni bir kalkış noktası peşindedir. Yeni sistem özel bir planlama yapısı ve hususi bir yönetim tarzı gerektirmektedir. Galbraith'ın bu yönleriyle orjinal (eski) kurumsal iktisada oturduğu belirtilebilir (Stanfield and Wrenn, 2005: 38).

Dunn ve Pressman (2005) ise çalışmalarında, Galbraith'ın Post Keynesyen ve Kurumcu iktisadi bütünleştiğini ifade etmektedirler. Anılan yazarlara göre bu bütünleşmenin ortaya çıktığı belli başlı unsurlar ise şunlardır:

- Galbraith, Kurumcular ve Post Keynesyenler ile pek çok ortak metodolojik benzerlikler göstermektedir. Her iki okul içinde iktisat teorisi realist olmalı ve gerçek hayatın özelliklerini açıklayabilmelidir. Her iki okulda kümülatif nedensellik modellerini kullanmaktadır.
- Galbraith'ın firma analizi, Post Keynesyen belirsizlik analizi ile uyum içerisindedir. Galbraith firma davranışında belirsizlik etkisini göz önünde bulundurmıştır. Ayrıca, bu şekilde davranarak Post Keynesyen firma teorisinin temellerinin atılmasına da katkıda bulunmuştur.
- Galbraith'ın planlama ve piyasa sistemini içeren çift taraflı iktisadi sistemi Kaleckiye ekonomi görünümü ile bağdaşmaktadır. Her iki düşünür için de ekonomi oligopolistik sektörlerce nitelenmektedir. Bu oligopolistik sektör, büyük şirketler ve tarım ile belirli girdi piyasalarını içeren rekabetçi sektörün egemenliği altındadır. Kalecki gibi Galbraith, örgütlenmenin güç yarattığı kapitalizmin analizini yapmaktadır. Galbraith'ın firma gücü ve Kalecki'nin monopol derecesi arasında benzerlikler çoktur. Tabi Galbraith'ın sınıf çatışması ile Kalecki'nin sınıf çatışması birbirinden farklıdır. Bu farklılığın sebebi de Galbraith'ın teknostrüktür analizinden kaynaklanır. Teknostrüktürün ikna gücü, sosyal çatışmanın daha yayılmış ve saklanmış olduğunu ifade etmektedir.
- Tüm Post Keynesyenler gibi Galbraith da parasal enflasyon hikayesini reddetmektedir. Galbraith'a göre enflasyon ekonominin reel tarafından kaynaklanmaktadır. Ekonomiyi yavaşlatmak ve işsizliği artırmak enflasyonu kontrol altına alabilir ancak Galbraith'a göre fiyat kontrolleri bu sorun ile baş etmede daha etkili bir araçtır.
- Birçok Post Keynesyen ve Kurumcu gibi Galbraith da parasal üretim ekonomilerinde efektif talep seviyesinin ekonomik aktivite düzeyini belirlediğini ifade etmiştir. Yine onlar gibi Galbraith da Say Yasasını reddetmiştir.
- Birçok Kurumcu gibi Galbraith da finansal sistemin işleyişi ile teknolojinin işleyişi arasındaki dikotomiye dikkat çekmiştir.
- Galbraith'a göre finansal istikrarsızlık modern kapitalizme yerleşik bir olgudur. Keynes ve Minsky'i hatırlatır bir şekilde, Galbraith'ın Büyük Çöküş adlı eseri, insan eğilimlerinin hırsının, keyfinin ve paniğin finansal piyasaları nasıl harekete geçirdiğini, ekonomideki değişikliğin nasıl aşırılığa, dolandırıcılığa ve nihai çöküşe neden olduğunu açıklamaktadır.
- Son olarak Galbraith'ın sistemi yapıyı değiştiren kurumsal süreci de dikkate alarak Keynes'in Genel Teorisi'ni yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Keynes gibi Galbraith da hisse senedi piyasası ve modern şirket gibi belirli kuruluşların rasyonelliği nasıl tahrif ettiğini ifade etmiştir.

Toparlamak gerekirse, Post Keynesyen iktisadın merkezi temaları olan tarih, belirsizlik, bölüşüm ile ilgili hususlar, ekonomik aktivitenin belirlenmesinde iktisadi kurumların önemi gibi unsurlar Galbraithyan sistemin ana prensiplerini ifade etmektedir. Benzer şekilde Kurumcu iktisadın merkezi temaları olan ekonomik güç, kurumların bireysel davranışları ne şekilde etkilediği, gerçek dünyayı anlayabilmenin önemi de Galbraithçı iktisadın başlıca veçhelerindedir. Yani Galbraith'ın sistemi Veblen, Keynes ve Kalecki'nin modern ekonomiye bakış açılarının birleşimi olarak da düşünülebilir (Dunn ve Pressman, 2005: 190-194).

SONUÇ

Liberal görüşün önde gelen temsilcilerden John Kenneth Galbraith eserleri ile 1950 ile 1970 yılları arasındaki dönemde Amerika'da en dikkat çeken iktisatçılardan biri olmuştur. Galbraith'ın düşünce sistemi Neoklasik iktisadın karşısında yer alan ve iktisada "insan"ı getirmeyi hedefleyen bir sistemdir. İlgili düşüncede geleneksel iktisatta kullanılmayan pek çok kavrama rastlamak mümkündür; dengeleyici güç, karşı koyucu güç ve teknostrüktür bahsi geçen kavramlardan bazılarıdır.

Galbraith ekonomide planlama sistemi olarak tanımladığı şirketler dünyasının önemine dikkat çekmiş, dev şirketlerin oluşturduğu bu sistemde piyasanın düzenleyici rolünün olmadığını ileri sürmüştür. Yazar göre, ekonominin kalbi planlama sistemidir ve ekonominin önemli kısmını oluşturur. İlgili sistemde “teknokratik” adı verilen yönetici sınıfın hakimiyeti göze çarpar. Piyasanın diğer bölümünü oluşturan piyasa sistemi ise planlı sistem karşısında her yönüyle dezavantajlı konumdadır, kendi kontrolünde olmayan güçlere uyum sağlamakla yükümlüdür. Ekonomide görülen bu “ikili” sistem eşitsizliğin başlıca kaynağıdır.

Galbraith, dikkat çektiği unsurlar ve farklı bakış açısı ile ekonomide kendisine yepyeni bir sayfa açmış olan sıra dışı bir iktisatçıdır. Yazar, ortaya koyduğu görüşler açısından ne tam anlamıyla Kurumsalcı ne de tam anlamıyla Post-Keynesyendir. Bu bağlamda Galbraith’ın iktisadı; yerleşik iktisadın tamamıyla karşısında, Veblen, Keynes ve Kalecki’nin birleştiği yepyeni bir noktadır.

KAYNAKÇA

ADAMS, John (1984); “Galbraith on Economic Development”, Journal of Post Keynesian Economics, Vol VII, No.1, Fall 1984, pp: 91-102.

BREIT, William; Galbraith and Friedman (1984): “Two Versions of Economic Reality”, Journal of Post Keynesian Economics, Vol VII, No:1, Fall 1984, pp:18-29.

COURVISANOS, Jerry.(2005); “Technological Innovation: Galbraith, The Post Keynesians and A Heterodox Future”, Journal of Post Keynesian Economics, Vol. 28, No. 1, Fall 2005, pp: 83-102.

DUNN, Stephen P. (2002); “The Origins of the Galbraithian System: Stephen P. Dunn in Conversation with J.K. Galbraith”, Journal of Post Keynesian Economics, Vol. 24, No. 3, Spring 2002, pp:347-365.

DUNN, Stephen P., PRESSMAN, Steven (2005); “The Economic Contributions of John Kenneth Galbraith”, Review of Political Economy, 17: 2, 2005, pp:161-209.

DUNN, Stephen P., PRESSMAN, Steven (2007); “The Lasting Economic Contributions of John Kenneth Galbraith, 1908-2006”, Journal of Post Keynesian Economics, Vol. 29, No. 2, Winter 2007, pp:179-190.

GALBRAITH, James K.(1984); “Galbraith and The Theory Of The Corporation”, Vol VII, No.1, Fall 1984, pp:43-60.

GALBRAITH, John Kenneth (1956); American Capitalism, The Concept of Countervailing Power, Houghton Mifflin Company, Boston, 1956.

GALBRAITH, John Kenneth(1958); Affluent Society, Mifflin Company, Boston, 1958.

GALBRAITH, John Kenneth (1988); Ekonomi Kimden Yana, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

GALBRAITH, John Kenneth (2004a); Kuşku Çağı, Ekonomik Gelişmeler Tarihi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

GALBRAITH, John Kenneth (2004b); İktidarın Anatomisi, Hece Yayınları, Ankara.

GALBRAITH, John Kenneth (2007); The New Industrial State, Princeton University Press, United States, 2007.

GALBRAITH, John Kenneth, SALINGER, Nicole (1991); Ekonomik Yaşamın Güncel Sorunları, Cem Yayınevi, Çev: Özer Ozankaya, İstanbul.

GALBRAITH, John Kenneth, SALINGER, Nicole (2002); Ekonomi Üzerine Hemen Herşey, Pazar Ekonomisi Masalı ve Gerçekler, Cem Yayınevi, Çev: Özer Ozankaya, İstanbul.

KESTING, Stefan (2010); “John Kenneth Galbraith: A Radical Economist?”, *International Journal of Social Economics*, Vol. 37, No. 3, 2010, pp: 179-196.

SCHLESINGER, Arthur (1984); “The Political Galbraith”, *Journal of Post Keynesian Economics*, Vol VII, No.1, Fall 1984, pp:7-17.

STANFIELD, James Ronald, WRENN, Mary (2005); “John Kenneth Galbraith and Original Institutional Economics”, *Journal of Post Keynesian Economics*, Vol. 28, No.1, Fall 2005, pp:25-44.

YILMAZ, Sema (2009); John Kenneth Galbraith, İktisadi Düşüncenin Değişimine Bir Katkı, Kalkedon Yayınları, İstanbul.